

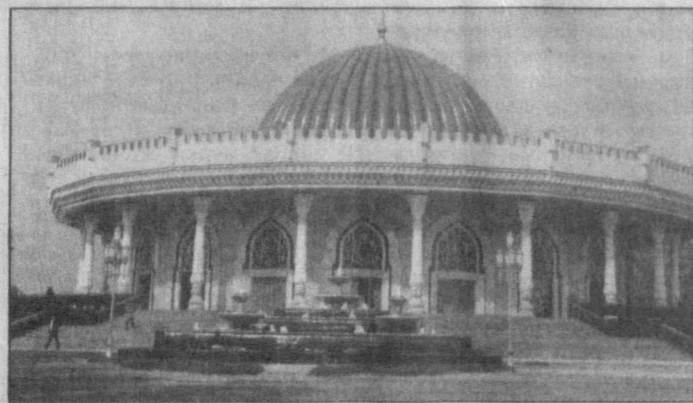

Ҳикмат

Виждондан бўлак ҳамма нарсани сув билан ювиб тозалаш мумкин.

БИЗДАН СҮРАГАНДИНГИЗ

«Биз, одатда музейлар ҳақида кўп гапираемиз. Лекин ҳаммамиз ҳам унинг тарихини яхши билемиз, деб айтолмаймиз. Айниқса, мустақиллик йилларида бизда музейларга жиддий эътибор қаратилди. Мухташам Темурийлар тарихи давлат музейи қурилди. Айрим музейларимиз қайтадан таъмирланди, моҳияти ҳам буткул ўзгарди. Хуллас, гапираман десангиз, гап кўп. Бизга музейларнинг тарихи ҳақида имкони борича маълумот берсангиз.»

Ойбек ЖУМАНИЕЗОВ, талаба, Хоразм вилоятидан.

Музейлар миллат тарихидир

Ҳар қандай давлат тараққиёт сари интилар экан, доимо тарихга назар ташлаб, мавжуд урф-одатлар, анъаналар ва қадимий ёдгорликларни сақлашга интилиши табиий. Айниқса, бу борада музейларнинг ўрни беқийсдир. Чунки музейлар ўтмишдан қолган тарих, маданият, маърифат, табиат ёдгорликларининг яхлит тизимга солинган йиғиндиси бўлиб, амалдаги қонун-қондаларга мувофиқ равишда сақланиши ҳамда намойиш қилинади.

Мустақиллик йилларида қад кўтарган энг улкан «Темурийлар тарихи давлат музейи», «Ўзбекистон халқлари тарихи музейи», «Халқ амалий санъати музейи» каби кўплаб музейлар борки, улар орқали нафақат юртимиз аҳли, балки мамлакатимизга ташриф буюраётган меҳмонлар ҳам халқимизнинг бой ўтмишга ва юксак маънавиятга эга эканлигига гувоҳ бўлишмоқда.

Хўш, музейлар қачон пайдо бўлган? Унинг асосий аҳамияти нимадан иборат? Аслида «музей» юнонча атама бўлиб, «музеум» сўзи-дан келиб чиққан. Бу ўзгал буюмлар сақлайдиган, тўплайдиган санъат қошонаси, деган маънони англатади. Музейнинг энг дастлабки қисми Грециядаги Геликон тоғи ёнида турли тасвирдаги ёдгорликлар сақланган макон ҳисобланган. Бу ерда ҳар 5 йилда «Музейларнинг умумгрек байрами» ўтказиб турилган. Бундан қўрқиб турибдики, ушторилган байрам ҳар беш йилда бўлгани учун кейинги байрамга қадар жуда катта ҳозирлик қўрилган.

«Шаҳар ўлкашунослик музейи», 1923 йили Бухорода «Музофот тарихий ўлкашунослик музейи», 1924 йили «Қўқон шаҳар музейи», 1929 йили «Қорақалпоқ музейи», 1933 йилда «Сурхондарё тарихий ўлкашунослик музейи», 1934 йили Андижон, 1954 йили Чирчиқ шаҳарларида музейлар очилди. Улар ёдгорликларни тўловчи илмий ташкилотларга айланди. Мустақиллик тўғрисида республикамизда музейларга бўлган эътибор янада ошди. Хусусан, кейинги 9 йилда давлат қарамоғидаги музейлар сони 81 тани ташкил этди. Шулардан тарих музейлари 15 та, ўлкашунослик музейлари 23 та, бадиий санъат қошонаси 10 та, мемориал муассаса 20 та, адабиёт музейлари 8 та, табиат музейлари 4 тадан иборат. Айни пайтда буларда 1 миллион 600 мингдан ортиқ экспонатлар мавжуд.

Музейлар дастлаб бадиий асарлар мажмуғига, кейин эса моддий ва маънавий, маданий ёдгорликларни йиғувчи, сақловчи муассасага айланган. Узининг улкан тарихий обидалари билан нафақат Европа ва Осиёда, балки бутун дунёда машҳур бўлган Италия давлатида ҳам XV асрга келиб, мавжуд ёдгорликларни мунтазам равишда тўплаш ишлари авжга чиққан. Айниқса, XVI-XVII асрга келиб Франция, Англия, Германияда ҳам музейлар ташкил этиш одат тусига кирган.

Шунингдек, мамлакатимизнинг катта ва кичик шаҳарларида, туманларида халқнинг бой тарихий-маданий хазиналарини намойиш қилувчи 510 та музей ишлаб турибди. Жамиятни маънавий-ахлоқий камолга етказиш, кенг аҳоли оммасини, айниқса, ёш авлодни тарбиялашда музейларнинг катта аҳамият касб этишини ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов 1998 йил 12 январда «Музейлар фаолиятини тубдан яхшилаш ва такомиллаштириш тўғрисида» Фармон чикарди. Мазкур фармон, шак-шубҳасиз, музейлар ишини ривожлантиришнинг ёрқин истиқболларини очишда катта туртки бўлди.

Натижада йилдан-йилга ажойиб, турли шаклдаги музейлар вуҷудга кела бошлади. XIX асрга келиб энг катта музейлар Америка, Англия, Швеция, Япония, Хиндистон ва Россияда барпо этилди. Шулар қаторида 1852 йили Эрмитаж, 1873 йили Москвадаги тарих музейи, 1892 йили Третьяков галереясининг ташкил этилгани сўзимизга далилдир. Аммо ўша даврдаги

энг қудратли давлатлар қаторига кирган Италия, Франция, Греция, Хитой мамлакатларида катта музейлар барпо этилмаган. Бундан ўрта Осиё ҳам муастасно эмас, Чунки узоқ ўтмишда тарихий ёдгорликлар, санъат асарлари сақланмаган чинакам музейлар бўлмаган. Хусусан, мамлакатимиздаги илк Тошкент музейи (Ҳозирги «Ўзбекистон тарихи давлат музейи») — 1876 йили ташкил этилди. Шу пайтдан бошлаб, Ўрта Осиёда бош музейнинг мавжудлиги расман тан олинди. Бунда айниқса, шоир-ёзувчилар, олим-уламолар ва жомоат арбоблари алоҳида жонбозлик кўрсатишди.

Тўпланган тажрибалар, муваффақиятли синовлар секин-аста ортиб борган сари мамлакатда ҳам ранг-баранг, кўркам музейлар қад кўтар бошлади. 1920 йили Наманганда

1895 йилда Фарғонада «Шаҳар халқ музейи» очилди. Орадан бир йил ўтгач, Самарқандда «Самарқанд статистика комитетининг музейи» барпо этилиб, унда ҳар хил ҳужжатлар, уй-ўзғор буюмлари, қурол-аслаҳалар ҳамда сипоқлар, беклар, подшо-ю амалдорларнинг кийимлари намунага қўйилган. Музейларни қатор экспонатлар билан тўлдириб, қимматбаҳо ёдгорликларни йиғиб боришда, айниқса, Мирзо Абдулло Бухорий, Мирзо Абдураҳмон, Мирзо Барот мулла Қосимов, Ҳожи Юсуф Мирфаёзов, Абу Саид Махсум ва Ақром Асқаров каби олимлар катта ҳисса қўшганлар.

Бехбуд БОТИРОВ.

Вожаб!

Ишонган тоғда қийик ётмас

ёхуд чегара тўсиқларини ланг очиб, уни назоратсиз қолдирган, зиммдаги масъулиятни унутган божхона ходимлари ҳақида нордон сўз

Пахтабод туманининг Маданият қишлоғи юқорисида қўшни Қирғизистоннинг «Бурганди» бозори жойлашган. Ҳафтанинг етти кунда ҳам олувчи-ю сотувчилар билан тирбанд бўлади. Мамлакатимиз бозорининг арзанда маҳсулотлари, тақчил буюмлар ўзга юрт пештахталарини тўлдиргандан тўлдирмоқда. Сотувчи ҳирқирок овоз билан бозорни бошга кўтарганча харидорни чорлайди:

Бозор оралаймиз. Қандшакар, ҳўжалик совуни, макарон маҳсулотлари қалашиб ётибди. Уларнинг қўли ўзимизда тайёрланган. Хўш, халқимизнинг ризқ-насибаси, бойлиги ҳисобланган бу маҳсулотлар қандай қилиб қўшни мамлакатга ўтиб қолди ва унинг бозорини тўлдирмоқда?

Шу кунги гуруҳ раҳбарини суриштирдик. Бироздан сўнг Баходиржон Собировни топиб келишимиз. Бозорда кўрганларимизни айтдик.

— Ун сероми? — ўзимизни харидор қилиб кўрсатамиз сотувчи.

Биз бозорнинг қуйи қисмида — шундоқ чегарада жойлашган божхона масканида бўлганимизда масала бирмунча оидинлашгандай бўлди. Хайҳотдай бинода тирок жон кўринмайди. Ҳар бир транспорт воситаси кўриқдан ўтказилиши, келиб-кетувчиларнинг ҳўжатлари, хусусан паспорти сиқчиқлаб қўздан кечирилиши талаб этиладиган жойда ҳам биронта божхона ходими учратмадик. Залворли тўсиқлар билан кўтарилганча турибди. Енгил автомобиллар ва бошқа уловларнинг бири кириб, иккинчиси чикмоқда.

— Айланма йўллар кўпда, — деди у, — маҳсулотлар ўша йўллар орқали ташқарига чиқиб кетаяпти.

— Истаганингизча топиб берамиз, ака. Фақат хар қопига 6,5 минг сумдан пул санасангиз бўлгани.

— Чегарадан олиб ўтишчи, ахир хўв нарида божхона маскани бор?

— Божхона маскани бир ярим соатдан буён назоратсиз. Эшиклар ланг очиб қўйилган. Ахир, бу мўмай пул илинжида юрганлар учун қўл келмайдими?

— Ун сероми? — ўзимизни харидор қилиб кўрсатамиз сотувчи.

Нихоят, ойнавандли пастаккина хонада гурунглашиб ўтирган бир гуруҳ божхона-

чиларга кўзимиз тушди. Шу гуруҳ гуруҳ раҳбарини суриштирдик. Бироздан сўнг Баходиржон Собировни топиб келишимиз. Бозорда кўрганларимизни айтдик.

Одилжон ШОДМОНАЛИЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Нўмонжон МУҲАММАДЖОНОВ сурат-лаҳзаси.

Бу ақиб дуяе

Характер рангга боғлиқми?

Германиялик зоолог, профессор Гельмут Хеммер мушуклар характери унинг рангига боғлиқлигини чуқур ўрганиб, шундай хулосага келди. Унинг таъкидлашича, қора мушуклар жуда жаҳлдор, қизқувчан ва одамлар эркалашини ёқтиради. Оқ қора рангдигилари эса ўйинқароқ, уй соҳибига тезда ўрганиб қолади, айниқса, болаларга. Йўл-йўл чиқиқли мушуклар унинг акси. Мала ва оқ қизғиш рангилари эса лоқайд, совуққон, осоийшталик ва оромни ёқтирадиган, уйдан эшикка чикмайдиган қилидан бўлади. Оқ мушуклар инжиқ бўлиб, салга жаҳли чиқиб кетади.

Учувчисиз ўғит сочади

Япониянинг «Ямаха» фирмаси радиотўлқин орқали узоқдан туриб бошқариладиган «Р-50» вертолётини ишлаб чикарди. Бу тикчар қишлоқ ҳўжалиги ишларига мўлжалланган бўлиб, экинзорларга минерал ўғит сочади. Тикчарнинг оғирлиги 67 кило, у 20 килогача юқни кўтара олади ва 30 дақиқа давомда кўнмай уча олади. Ўғитни 3 метр баландликдан сепади. Бир кунда 100-200 минг квадрат метр майдонга ишлов бериш қувватига эга.

Талабаларга ғамхўрлик

Бугун олий ўқув юртида таҳсил олаётган талаба ҳадемай юқори малакали мутахассис сифатида фаолият бошлайди. Буни чуқур англаган жомоалар, ташкилотлар улар ҳақида олдиндан қайғурдилар. Тошкент электротехника-алоқа институтида ўқийётган вилоят ёшлари ҳам «Хоразмтелеком» акциядорлик жамияти билан яқин ҳамкорлик ўрнатилган. Икки ўртадаги алоқалар мустаҳкамланиб борапти. Талабаларга узлуқсиз равишда моддий ва маънавий мададкор бўлиш тадбирлари қўрилмоқда.

Мана, уч ойдан буён институт ётоқхонасида истиқомат қилаётган 26 нафар бўлғуси ётуқ мутахассис вилоят электр алоқачилари хизмати тўғрисида бепул тушлик билан таъминланиб турилибди.

«Хоразмтелеком» жамоаси ўзларининг келгуси ўринбосарларига ҳўмийлик ёрданини давом эттиришни мўлжаллаган. Қолаверса, улар билан учрашувлар ўтказиш режалаштирилган.

Ўз мухбиримиз.

«НАҚШИНКОР СОАТ» ЖУМБОҒИ

Эътиборингизга ҳавола этилаётган соат тасвирдаги горизонтал (кўнданланг) қаторларга айрим ҳарфлар ёзилиб, ҳар бир горизонтал қаторда «СОАТ» сўзи сочиб юборилган. Бўш каттакларга шундай ҳарфлар ёзингиз, натижада ҳар қайси кўнданланг қаторда биттадан, жами 16 та сўз ҳосил бўлсин. Масалан, энг юқоридаги кўнданланг қатордаги бўш хонага А, Н ҳарфлари қўйилса, САНОАТ сўзи ҳосил бўлади.

Crossword puzzle grid with letters and numbers. The grid is 12 columns wide and 12 rows high. The letters 'С', 'О', 'А', 'Т' are placed in the grid. The numbers 1-12 are placed in the corners of the grid.

Advertisement for FAVORIT-AVTOXIZMAT. It includes text about a 2001 February 16 sale for 10.00, a list of conditions for participation, and contact information for the company.

Advertisement for Kechagi jumboqning javobi. It includes a grid of numbers and text about a contest.

Advertisement for Uzbekistan Republic Oliy va Urta Mahsus, Kasb-Xunar Talimiy Markazi. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for «ХАЛҚ СҮЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО». It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for Boш muхarrir: Аббосхон УСМОНОВ.

Advertisement for Taхрир хайъати. It includes a list of names and their contact information.

Advertisement for БЎЛИМЛАР. It includes a list of names and their contact information.

Advertisement for Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for Газета тахририят компьютер базасида. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for Навбатчи котиб. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for Манзилимиз. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for Тахририятда ҳажми. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси. It includes text about a contest and contact information.

Advertisement for Босишга топшириш вақти. It includes text about a contest and contact information.